

पुस्तिका में पृष्ठों की संख्या : 16
Number of Pages in Booklet : 16

पुस्तिका में प्रश्नों की संख्या : 150
No. of Questions in Booklet : 150

PAS-24

प्रश्न-पुस्तिका संख्या व बारकोड/
Question Booklet No. & Barcode

403789

Paper Code : 30

इस प्रश्न-पुस्तिका को तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए। Do not open this Question Booklet until you are asked to do so.

Sub : Jyotish Ganit-II
Paper-II

समय : 03 घण्टे + 10 मिनट अतिरिक्त*

Time : 03 Hours + 10 Minutes Extra*

अधिकतम अंक : 75

Maximum Marks : 75

प्रश्न-पुस्तिका के पेपर की सील/पोलिथीन बैग को खोलने पर प्रश्न-पत्र हल करने से पूर्व परीक्षार्थी यह सुनिश्चित कर लें कि :

- प्रश्न-पुस्तिका संख्या तथा ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रक पर अंकित बारकोड संख्या समान है।
- प्रश्न-पुस्तिका एवं ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रक के सभी पृष्ठ व सभी प्रश्न सही मुद्रित हैं। समस्त प्रश्न, जैसा कि ऊपर वर्णित है, उपलब्ध हैं तथा कोई भी पृष्ठ कम नहीं है/ मुद्रण त्रुटि नहीं है। किसी भी प्रकार की विसंगति या दोषपूर्ण होने पर परीक्षार्थी वीक्षक से दूसरा प्रश्न-पत्र प्राप्त कर लें। यह सुनिश्चित करने की जिम्मेदारी अभ्यर्थी की होगी। परीक्षा प्रारम्भ होने के 5 मिनट पश्चात् ऐसे किसी दावे/आपत्ति पर कोई विचार नहीं किया जायेगा।

On opening the paper seal/polythene bag of the Question Booklet before attempting the question paper, the candidate should ensure that :

- Question Booklet Number and Barcode Number of OMR Answer Sheet are same.
- All pages & Questions of Question Booklet and OMR Answer Sheet are properly printed. All questions as mentioned above are available and no page is missing/misprinted.

If there is any discrepancy/defect, candidate must obtain another Question Booklet from Invigilator. Candidate himself shall be responsible for ensuring this. No claim/objection in this regard will be entertained after five minutes of start of examination.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. प्रत्येक प्रश्न के लिये एक विकल्प भरना अनिवार्य है।
 2. सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।
 3. प्रत्येक प्रश्न का मात्र एक ही उत्तर दीजिए। एक से अधिक उत्तर देने की दशा में प्रश्न के उत्तर को गलत माना जाएगा।
 4. OMR उत्तर-पत्रक इस प्रश्न-पुस्तिका के अन्दर रखा है। जब आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने को कहा जाए, तो उत्तर-पत्रक निकाल कर ध्यान से केवल नीले बॉल पॉइंट पेन से विवरण भरें।
 5. कृपया अपना रोल नम्बर ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रक पर सावधानीपूर्वक सही भरें। गलत रोल नम्बर भरने पर परीक्षार्थी स्वयं उत्तरदायी होगा।
 6. प्रत्येक गलत उत्तर के लिए प्रश्न अंक का 1/3 भाग काटा जायेगा। गलत उत्तर से तात्पर्य अशुद्ध उत्तर अथवा किसी भी प्रश्न के एक से अधिक उत्तर से है।
 7. प्रत्येक प्रश्न के पाँच विकल्प दिये गये हैं, जिन्हें क्रमशः 1, 2, 3, 4, 5 अंकित किया गया है। अभ्यर्थी को सही उत्तर निर्दिष्ट करते हुए उनमें से केवल एक गोले (बबल) को उत्तर-पत्रक पर नीले बॉल पॉइंट पेन से गहरा करना है।
 8. यदि आप प्रश्न का उत्तर नहीं देना चाहते हैं तो उत्तर-पत्रक में पाँचवें (5) विकल्प को गहरा करें। यदि पाँच में से कोई भी गोला गहरा नहीं किया जाता है, तो ऐसे प्रश्न के लिये प्रश्न अंक का 1/3 भाग काटा जायेगा।
 - 9.* प्रश्न-पत्र हल करने के उपरान्त अभ्यर्थी अनिवार्य रूप से ओ.एम.आर. उत्तर-पत्रक जाँच लें कि समस्त प्रश्नों के लिये एक विकल्प (गोला) भर दिया गया है। इसके लिये ही निर्धारित समय से 10 मिनट का अतिरिक्त समय दिया गया है।
 10. यदि अभ्यर्थी 10% से अधिक प्रश्नों में पाँच विकल्पों में से कोई भी विकल्प अंकित नहीं करता है, तो उसको अयोग्य माना जायेगा।
 11. मोबाइल फोन अथवा अन्य किसी इलेक्ट्रॉनिक यंत्र का परीक्षा हॉल में प्रयोग पूर्णतया वर्जित है। यदि किसी अभ्यर्थी के पास ऐसी कोई वर्जित सामग्री मिलती है तो उसके विरुद्ध आयोग द्वारा नियमानुसार कार्यवाही की जायेगी।
- चेतावनी : अगर कोई अभ्यर्थी नकल करते पकड़ा जाता है या उसके पास से कोई अनधिकृत सामग्री पाई जाती है, तो उस अभ्यर्थी के विरुद्ध पुलिस में प्राथमिकी दर्ज कराते हुए राजस्थान सार्वजनिक परीक्षा (भर्ती में अनुचित साधनों की रोकथाम अध्यापय) अधिनियम, 2022 तथा अन्य प्रभावी कानून एवं आयोग के नियमों-प्रावधानों के तहत कार्यवाही की जाएगी। साथ ही आयोग ऐसे अभ्यर्थी को भविष्य में होने वाली आयोग की समस्त परीक्षाओं से विवर्जित कर सकता है।

INSTRUCTIONS FOR CANDIDATES

1. It is mandatory to fill one option for each question.
 2. All questions carry equal marks.
 3. Only one answer is to be given for each question. If more than one answers are marked, it would be treated as wrong answer.
 4. The OMR Answer Sheet is inside this Question Booklet. When you are directed to open the Question Booklet, take out the Answer Sheet and fill in the particulars carefully with Blue Ball Point Pen only.
 5. Please correctly fill your Roll Number in OMR Answer Sheet. Candidate will himself be responsible for filling wrong Roll No.
 6. 1/3 part of the mark(s) of each question will be deducted for each wrong answer. A wrong answer means an incorrect answer or more than one answers for any question.
 7. Each question has five options marked as 1, 2, 3, 4, 5. You have to darken only one circle (bubble) indicating the correct answer on the Answer Sheet using BLUE BALL POINT PEN.
 8. If you are not attempting a question then you have to darken the circle '5'. If none of the five circles is darkened, one third (1/3) part of the marks of question shall be deducted.
 - 9.* After solving question paper, candidate must ascertain that he/she has darkened one of the circles (bubbles) for each of the questions. Extra time of 10 minutes beyond scheduled time, is provided for this.
 10. A candidate who has not darkened any of the five circles in more than 10% questions, shall be disqualified.
 11. Mobile Phone or any other electronic gadget in the examination hall is strictly prohibited. A candidate found with any of such objectionable material with him/her will be strictly dealt as per rules.
- Warning :** If a candidate is found copying or if any unauthorized material is found in his/her possession, F.I.R. would be lodged against him/her in the Police Station and he/she would liable to be prosecuted under Rajasthan Public Examination (Measures for Prevention of Unfair Means in Recruitment) Act, 2022 & any other laws applicable and Commission's Rules-Regulations. Commission may also debar him/her permanently from all future examinations.

उत्तर-पत्रक में दो प्रतियाँ हैं - मूल प्रति और कार्बन प्रति। परीक्षा समाप्ति पर परीक्षा कक्ष छोड़ने से पूर्व परीक्षार्थी उत्तर-पत्रक की दोनों प्रतियाँ वीक्षक को सौंपेंगे, परीक्षार्थी स्वयं कार्बन प्रति अलग नहीं करें। वीक्षक उत्तर-पत्रक की मूल प्रति को अपने पास जमा कर, कार्बन प्रति को मूल प्रति से कट लाइन से मोड़ कर सावधानीपूर्वक अलग कर परीक्षार्थी को सौंपेंगे, जिसे परीक्षार्थी अपने साथ ले जायेंगे। परीक्षार्थी को उत्तर-पत्रक की कार्बन प्रति चयन प्रक्रिया पूर्ण होने तक सुरक्षित रखनी होगी एवं आयोग द्वारा माँगे जाने पर प्रस्तुत करनी होगी।

1. ग्रहेषु मन्दातिकः ग्रहोऽस्ति -

- (1) मंगलः (2) बुधः
(3) राहुः (4) शनिः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

2. एकस्मिन् महायुगे अयनदिनानि भवन्ति

- (1) समार्थाश्विद्वयष्टव्योमशराश्विनः
(2) यमार्थाश्विद्वयष्टव्योमनगाश्विनः
(3) समार्थाश्वित्रयष्टव्योमनगाश्विनः
(4) यमार्थाश्विद्वयष्टव्योमशराश्विनः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

3. रिक्तं पूर्यतु

महायुगे पठिताः भगणाः _____ कल्पे पठिताः
भवन्ति -

- (1) दशगुणिताः (2) शतगुणिताः
(3) सहस्रगुणिताः (4) दशसहस्रगुणिताः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

4. ग्रहाणां गतिहेतवः के ?

- (1) शीघ्रमन्दोच्चपाताख्याः
(2) शीघ्र-ध्रुव-कदम्बाः
(3) ध्रुव-कदम्बोदयांशाः
(4) चरांशाः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

5. सूर्यसिद्धान्तमते चन्द्रोच्चस्य भगणाः एकस्मिन्
चतुर्युगे भवन्ति -

- (1) अग्निशून्याश्विवसुसर्पाणवाः
(2) षड्वह्नित्रिहुताशाङ्कतिथयः
(3) खाष्टखखव्योमखाग्निखर्तुनिशाकराः
(4) वस्वग्नियमाश्विशिखिदस्रकाः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

6. शशिलिसाष्टमो भागो भवति

- (1) 21600' (2) 800'
(3) 225' (4) 1800'
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

7. $\frac{1800 \text{ कला}}{8} = ?$

- (1) प्रथमाज्या (2) प्रथमा कोटिज्या
(3) प्रथमा उत्क्रमज्या (4) अष्टमज्या
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

8. एकस्मिन् पादे कति ज्यापिण्डानि भवन्ति ?

- (1) 8
(2) 16
(3) 24
(4) न किमपि सत्यम्
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

9. 225' कलात्मक प्रथमचापखण्डस्य
उत्क्रमज्यामानं किम् ?

- (1) 3438' (2) 3431'
(3) 224' (4) 7'
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

10. अंतिमा (24) उत्क्रमज्या का ?

- (1) 7' (2) 3438
(3) 225 (4) 29
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

11. भास्कराचार्यानुसारेण अहर्षणोत्पन्नग्रहाः भवन्ति

- (1) लङ्कायाम् औदयिकाः
(2) लङ्कायां क्षितिजगताः
(3) लङ्कायां क्षितिजसन्निधिगाः
(4) लङ्कायामर्धरात्रिकाः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

12. सूर्यसिद्धान्तानुसारेण स्वेमन्दपरिध्यंशाः युग्मान्ते भवन्ति

- (1) दश (2) द्वादश
(3) चतुर्दश (4) द्वात्रिंशत्
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

13. अभीष्टचापज्यामूलात् चापाग्रपर्यन्तम् उपरितनं व्यासार्धखण्डं भवति -

- (1) क्रमज्या (2) उत्क्रमज्या
(3) ज्या (4) केन्द्रज्या
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

14. यदि समपदान्ते चन्द्रस्य मन्दपरिधिमानं 1920' तर्हि विषमपदान्ते मन्दपरिधिमानं किं भविष्यति ?

- (1) 1900' (2) 1920'
(3) 1940' (4) 1820'
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

15. परममन्दफलस्य ज्या भवति -

- (1) शीघ्रान्त्यफलज्या (2) शीघ्रफलज्या
(3) मन्दान्त्यफलज्या (4) कोट्युत्क्रमज्या
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

16. द्युरात्रवृत्ते क्षितिजोन्मण्डलोरन्तराले भवति -

- (1) त्रिज्या (2) चरज्या
(3) चरखण्डः (4) द्युज्या
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

17. ग्रहक्रान्तेः उत्क्रमज्या कस्मात् विशोध्यते चेत् अहोरात्रवृत्तस्य व्यासार्धं लभ्यते ?

- (1) स्पष्टक्रान्तिज्यातः (2) त्रिज्यातः
(3) द्युज्यातः (4) चरज्यातः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

18. ग्रहमन्दोच्चात् मध्यमग्रहं संशोध्य प्राप्यते -

- (1) भुजः (2) कोटिः
(3) मन्दकेन्द्रम् (4) मन्दभुजांशाः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

19. नतांशक्रान्त्यंशयोः संस्कारेण प्राप्यते -

- (1) पलभाः (2) भुजांशाः
(3) अक्षांशाः (4) लम्बांशाः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

20. यदि द्वादशकोट्यां पलभा भुजः प्राप्यते तदा क्रान्तिज्या-कोट्यां किम् ?

- (1) द्युज्या (2) भुजज्या
(3) क्रान्तिज्या (4) कुज्या
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

21. रिक्तं पूर्यतु -

_____ षट्सहस्राणि योजनानि विवस्वतः ।

- (1) शतानि (2) सायुतानि
(3) सार्धानि (4) प्रयुतानि
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

22. चन्द्रकक्षायां एका कला भवति :-

- (1) 10 योजनात्मिका
(2) 15 योजनात्मिका
(3) 30 योजनात्मिका
(4) 180 योजनात्मिका
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

23. उचितं मेलनं करोतु

- i. भभोगः A. 21600' कलाः
ii. तिथिः B. 10800' कलाः
iii. भवक्रमम् C. 800' कलाः
iv. पूर्णिमान्ते रविचन्द्रान्तरम् D. 720' कलाः

	i	ii	iii	iv
(1)	A	B	C	D
(2)	D	C	B	A
(3)	C	D	A	B
(4)	B	A	D	C
(5)	अनुत्तरितः प्रश्नः			

24. विक्षेपः इत्यस्य अपरं नाम -
 (1) राहुः (2) नतिः
 (3) शरः (4) पातः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

25. सूत्रं पूर्यतु -

$$\frac{\text{भूव्यासः} \times \text{चन्द्रस्पष्टगतिः}}{\text{चन्द्रमध्यमगतिः}} = ?$$

- (1) स्पष्टार्कव्यासः (2) भूभा
 (3) चन्द्रव्यासः (4) सूची
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
26. चन्द्रकक्षायां परिणतस्य योजनात्मकसूर्यबिम्बव्यासस्य कलाकरणार्थं योजनात्मकं व्यासमानं -
 (1) चन्द्रकक्षामानेन विभजनीयम्
 (2) पञ्चदशकलाभिः विभजनीयम्
 (3) रविकक्षामानेन विभजनीयम्
 (4) चन्द्रकक्षामानेन गुणनीयम्
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

27. विपातार्कभुजांशे कियत्-अंशात् अल्पे सति सम्पूर्णं चन्द्रग्रहणं भवेत् ?
 (1) 12° (2) 8°
 (3) 4° (4) 2°
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

28. चन्द्रग्रहणे छादकः भवति -
 (1) सूर्यः (2) चन्द्रः
 (3) भूच्छाया (4) लम्बनम्
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

29. भूभा कुत्र पतति ?
 (1) सूर्यकक्षायाम् (2) भुवि
 (3) चन्द्रकक्षायाम् (4) खमध्ये
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

30. शुद्धं वाक्यं चिनोतु -
 A. सूर्यग्रहणस्य मोक्षः प्रतिपदि भवति ।
 B. चन्द्रग्रहणस्य मोक्षः पूर्णिमायां भवति ।
 C. पूर्णिमान्ते ग्रहणमध्यं भवति ।
 D. अमावस्यायाः मध्ये सूर्यग्रहणस्य मध्यं भवति ।

शुद्धमुत्तरं किम् ?

- (1) केवलम् A, B (2) केवलम् B, C
 (3) केवलम् B, D (4) केवलम् A, C
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
31. सदा भानोर्भाधेः तिष्ठति -
 (1) अमान्ते चन्द्रः (2) पूर्णिमान्ते चन्द्रः
 (3) भूभा (4) अष्टम्यां चन्द्रः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

32. 'तत्रिज्यावर्गविश्लेषान्मूलं शङ्कुः स दृग्गतिः' इत्यत्र 'तत्' पदात् किम् अवगम्यते ?
 (1) शरः (2) लग्नम्
 (3) मध्यमदृक्क्षेपः (4) वित्रिभलग्नम्
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

$$33. \sqrt{\text{मध्यज्या}^2 - \left(\frac{\text{मध्यज्या} \times \text{उदयज्या}}{\text{त्रिज्या}} \right)^2}$$

इति समीकरणेन प्राप्यते -

- (1) नतांशाः (2) दृक्क्षेपः
 (3) दृग्गतिः (4) नतिः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

$$34. \frac{(\text{छाद्यबिम्बम्} + \text{छादकबिम्बम्})}{2} - \text{शरः} = ?$$

- (1) स्थित्यर्धम् (2) विमर्दार्धम्
 (3) भूभा (4) ग्रासः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

35. छेद्यकाधिकारस्य मुख्यरूपेण प्रयोजनमस्ति -

- (1) सूर्यचन्द्रयोर्ग्रहणभेदज्ञानम्
- (2) ग्रह-स्पष्टीकरणम्
- (3) ग्रहाणां मध्यमगतिनिर्धारणम्
- (4) नवविधकालमानानां निर्धारणम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

36. $\frac{\text{कल्पगतवर्षाणि}}{4} + \frac{\text{कल्पगतवर्षाणि}}{120} +$

$$\frac{\text{कल्पगतवर्षाणि}}{?} = \text{दिनाद्यम्}$$

- (1) 900
- (2) 365
- (3) 360
- (4) 9600
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

37. 'स्वषष्ट्यंशहीनाब्दखाङ्गेषु भागः' अस्य सूत्रांशस्य कोऽर्थः ?

- (1) गतवर्षाणि - $\frac{\text{गतवर्षाणि}}{60}$
- (2) $\frac{\text{गतवर्षाणि}}{60}$ - गतवर्षाणि
- (3) गतवर्षाणि - $\left[\frac{\text{गतवर्षाणि} - 60}{160} \right]$
- (4) $\frac{\text{गतवर्षाणि} - \left[\frac{\text{गतवर्षाणि}}{60} \right]}{160}$
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

38. शशाङ्केन सह ताराग्रहाणां युतिर्भवति ?

- (1) समागमः
- (2) अस्तमनन्
- (3) युद्धम्
- (4) पातः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

39. प्रत्यब्दम् अधिमासशेषसम्बन्धिदिनादिर्भवति

- (1) 11 - 3' - 52" - 30''' दिनादिः।
- (2) 0 - 3' - 52" - 30''' दिनादिः।
- (3) 5 - 48' - 22" - 7''' - 30''' दिनादिः।
- (4) 0 - 3' - 31" - 53''' दिनादिः।
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

40. सिद्धान्तशिरोमणौ प्रत्यब्दशुद्धौ गतकल्पाब्दात् सावनदिनाद्यानयने गुणको नास्ति ?

- (1) 2
- (2) 3
- (3) 4
- (4) 5
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

41. भास्करमते ग्रहगतियोजनानि सन्ति -

- (1) पादोन-खव्योमधृतिमितयोजनानि
- (2) पादोन-गोऽक्षधृतिभूमितयोजनानि
- (3) पादोन-व्योमाक्षभूमितयोजनानि
- (4) पादोन-भूधृतिखाक्षमितयोजनानि
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

42. भास्कराचार्येण खकक्षामानं किम् उक्तम्

- (1) कोटिचैर्नखचन्द्रसप्तरविभूभृद् भुजङ्गोक्षिभिः
- (2) कोटिचैर्दशचन्द्रनन्दरविभूभृद् भुजङ्गोक्षिभिः
- (3) कोटिचैर्नखनन्दषट्कनखभूभृद् भुजङ्गेन्दुभिः
- (4) कोटिचैर्दशषट्कचन्द्ररविभूभृद् भुजङ्गोक्षिभिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

43. भास्करमते कुपरीधिः अस्ति -

- (1) कुभुजङ्गसायक भुवः
- (2) अष्टाङ्गनवाब्धयः
- (3) पञ्चाङ्गसप्ताब्धयः
- (4) सप्ताङ्गनन्दाब्धयः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

44. साक्षदेशे चरं भवति ?

- (1) याम्योत्तरम्
- (2) पूर्वापरम्
- (3) ऊर्ध्वाधरम्
- (4) शून्यम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

45. $\sqrt{\text{त्रिज्या}^2 - 2 \times \text{अग्रा}^2} = ?$

- (1) समशङ्कुः
- (2) कोणशङ्कुः
- (3) उन्मण्डलशङ्कुः
- (4) न किमपी सत्यम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

46. लङ्कोदयकालिकाः ग्रहाः स्वोदयकालिकाः जायन्ते -

- (1) नतसंस्कारेण
- (2) भुजान्तरसंस्कारेण
- (3) मन्दफलसंस्कारेण
- (4) चरकर्मसंस्कारेण
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

47. $\frac{\text{भूमेः मध्यमपरीधिः} \times \text{लम्बज्या}}{\text{त्रिज्या}} = ?$

- (1) लङ्कादेशीयभूपरीधिः
- (2) उज्जयिन्याः भूपरीधिः
- (3) स्फुटभूपरीधिः
- (4) लम्बायमान भूपरीधिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

48. अक्षांशाः \pm मध्यनतांशाः = ?

- (1) लम्बांशाः
- (2) उन्नतांशाः
- (3) क्रान्तिः
- (4) विषुवांशाः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

49. निरक्षदेशे कति अक्षक्षेत्राणि भवन्ति ?

- (1) 5
- (2) 8
- (3) 0
- (4) 12
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

50. छायाग्रपूर्वापर रेखयोर्याम्योत्तरमन्तरं भवति

- (1) भुजः
- (2) कोटिः
- (3) कर्णः
- (4) क्रान्तिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

51. चन्द्रग्रहणे लम्बनं कथं न भवति ?

- (1) छाद्य - छादकयोः भिन्न - भिन्नकक्षायां स्थितत्वात् ।
- (2) सूर्यबिम्बापेक्षया चन्द्रबिम्बस्य लघुत्वात् ।
- (3) रात्रौ चन्द्रग्रहणस्य स्थितिकारणात् ।
- (4) छाद्य - छादकयोः एककक्षायां स्थितत्वात् ।
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

52. लम्बनस्य अभावो भवति -

- (1) उदयाक्षितिजे ग्रहे
- (2) लग्नार्कयोर्मध्ये
- (3) वित्रिभलग्नतुल्ये ग्रहे
- (4) अस्तक्षितिजे ग्रहे
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

53. अक्षक्षेत्रे यदा कुज्याभुजः क्रान्तिज्या कोटिस्तदा कर्णः कः ?

- (1) त्रिज्या
- (2) तद्धति
- (3) पलकर्णः
- (4) अग्रा
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

54. क्षितिजस्य मध्यमविक्षेपलिप्ताः भवन्ति-
 (1) खरुद्रमिताः (2) द्विबाणेन्दुमिताः
 (3) षट्त्रीन्दवः (4) खाग्निभुवः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

55. लम्बनसंस्कृतदर्शान्तो भवति -

- (1) ग्रहण स्पर्शकालः
 (2) ग्रहण मध्यकालः
 (3) ग्रहण मोक्षकालः
 (4) ग्रहण स्थितिकालः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

56. अधोलिखितेषु क्षेपस्य पर्यायवाची नास्ति ।

- (1) बाणः (2) ध्रुवकः
 (3) विक्षेपः (4) शरः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

57. शुक्रस्य पूर्वोदयकालांशाः सन्ति

- (1) 12° (2) 14°
 (3) 11° (4) 8°
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

58. लम्बनस्य किं प्रयोजनम् ?

- (1) दृक्सूत्र ज्ञानम्
 (2) गर्भदृक्सूत्रान्तर ज्ञानम्
 (3) ग्रहणस्य मध्यकालज्ञानम्
 (4) न किमपि सत्यम्
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

59. रिक्तं पूर्यतु -

दर्शान्तलग्नं प्रथमं विधाय न लम्बनं _____ ।

- (1) चन्द्रग्रहे विधेयम्
 (2) स्यात् अपमण्डले क्वचित्
 (3) क्रान्तिशरान्तरं वा
 (4) वित्रिभलग्नतुल्ये
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

60. ग्रहाणां दैनिकम् उदयास्तगतत्वं केन कारणेन भवति ?

- (1) ग्रहगत्या (2) प्रवहवायुना
 (3) ध्रुवगत्या (4) सूर्यसन्निकर्षेण
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

61. दृक्कर्मणः आवश्यकता न भवति ?

- (1) ग्रहयोगसाधने
 (2) ग्रहास्तोदयसाधने
 (3) चन्द्रस्य शृङ्गोन्नतौ
 (4) भूपरिध्यानयने
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

62. कस्य ग्रहस्य वेधोपलब्धाः कालांशाः शक्रमिताः ?

- (1) शुक्रस्य (2) बुधस्य
 (3) मङ्गलस्य (4) चन्द्रस्य
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

63. मध्यलग्नं कस्मिन् वृत्ते भवति ?

- (1) क्षितिजे (2) पूर्वापरे
 (3) याम्योत्तरे (4) नाडीवृत्ते
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

64. "गत्यन्तरस्य _____ परलम्बनलिप्तिकाः" रिक्तस्थानं पूर्यत ।

- (1) नवत्यंशः (2) तिथ्यंशः
 (3) अर्धम् (4) षष्ट्यंशः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

65. कमलाकरमते दृग्लम्बनस्य परमत्वं भवति

- (1) उदयास्तक्षितिजे (2) पृष्ठक्षितिजे
 (3) खमध्ये (4) दृक्तुल्यक्षितिजे
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

66. बुधस्य मध्यमबिम्बमानं सचरणर्तुमितम् इत्यनेन -

- (1) 5 - 15 कला -
- (2) 5 - 45 कला
- (3) 6 - 15 कला
- (4) न किमपि
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

67. ग्रहबिम्बमापने एकमङ्गलं कियतीभिः कलाभिः सम्पद्यते ?

- (1) 2 (2) 3
- (3) 4 (4) 5
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

68. भास्करमते भौमस्य मध्यमं बिम्बं वर्तते -

- (1) सचरणा ऋतवः (2) व्यङ्घ्रीषवः
- (3) सत्रिलवेषवः (4) त्रिभागयुक्ताद्रयः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

69. सार्द्धवेदाः शरांशाः कस्य नक्षत्रस्य ?

- (1) रोहिण्याः (2) मृगशीर्षस्य
- (3) मघायाः (4) हस्तस्य
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

70. लुब्धकतारायाः ध्रुवकः अस्ति -

- (1) 77° (2) 86°
- (3) 89° (4) 98°
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

71. प्रतीच्यां ग्रहे अस्तङ्गते सति प्राच्यां यल्लग्नमुदेति तद्भवति -

- (1) उदयलग्नम् (2) अस्तलग्नम्
- (3) मध्यलग्नम् (4) पाताललग्नम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

72. भग्रहयुतिज्ञानि भास्करमतेन भरणीनक्षत्रस्थ ध्रुवकमानं किम् ?

- (1) 18° (2) 24°
- (3) 20° (4) 26°
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

73. सः गोलादिकं न ज्ञास्यति -

- (1) यो गणितं न वेत्ति
- (2) यो दर्शनं न वेत्ति
- (3) यः फलादेशं न वेत्ति
- (4) यः संहितादेशं न वेत्ति
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

74. केषां नक्षत्राणां शून्यशरांशाः सन्ति ?

- (1) पुष्य-मघा-रेवती
- (2) अश्विनी-चित्रा-रेवती
- (3) मूल - मघा - रेवती
- (4) अश्विनी - श्लेषां - ज्येष्ठा
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

75. सूर्यसिद्धान्तदिशा चन्द्रकक्षायां परिणतः योजनबिम्बव्यासः ग्रहैः सह संयोज्यः -

ग्रहः योजन बिम्बव्यासः

A. भौमः	I. 37½ योजनानि
B. शनिः	II. 52½ योजनानि
C. बुधः	III. 30 योजनानि
D. गुरु	IV. 45 योजनानि

शुद्धभुत्तरं किम् ?

	A	B	C	D
(1)	III	I	IV	II
(2)	II	III	IV	I
(3)	II	IV	I	III
(4)	I	II	III	IV
(5)	अनुत्तरितः प्रश्नः			

76. “दृष्टान्त एवावनिभग्रहाणां _____ ।” रिक्तस्थानं पूर्यत ।

- (1) सगणितस्कन्धैकदेशा अपि ।
- (2) युक्तं निरूक्तं परिधेः प्रमाणम् ।
- (3) पृथ्वी च पृथ्वी नितरां तनीयान् ।
- (4) संस्थानमानप्रतिपादनार्थम् ।
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

77. भूमौ निरक्षदेशात् कियदंशे अवन्ती स्थितास्ति ?

- (1) षोडशांशे (2) दशमांशे
- (3) द्वादशांशे (4) चतुर्विंशत्यंशे
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

78. चन्द्रविक्षेपाभावः कुत्र भवति ?

- (1) गोलसन्धौ (2) अयनसन्धौ
- (3) पातस्थाने (4) उच्चस्थाने
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

79. रविचन्द्रयोरयनभेदे गोलैकत्वे तयोः क्रान्तिसाम्ये भवति -

- (1) उत्पातः (2) सम्पातः
- (3) व्यतिपातः (4) वैधृतः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

80. पुराणगणकैः ज्योतिःशास्त्रफलमुच्यते -

- (1) धनम् (2) पदम्
- (3) आदेशः (4) अनुमतिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

81. पाताधिकारे पातशब्दस्य तात्पर्यः कः ?

- (1) राहुः
- (2) चन्द्र-सूर्ययोः क्रान्ति साम्यः
- (3) चन्द्रविमण्डलः - क्रान्तिवृत्तस्य सम्पातः
- (4) व्यतिपात योगः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

82. ‘आकृष्यते तत्पततीव भाति समे समन्तात् क्व पतत्वियं खे’ अत्र इयं पदात् किम् अवगम्यते ?

- (1) बाला (2) भूः
- (3) गतिः (4) शक्तिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

83. भास्करमते भूमेः पिण्डः आवृत्तः

- (1) ज्ञकवि-भू-कुजेज्यार्किकक्षावृत्तैः
- (2) शशाङ्कज्ञकविरविकुजेज्यार्किनक्षत्रकक्षावृत्तैः
- (3) शशाङ्कविरविकुजेज्यार्किकक्षावृत्तैः
- (4) शशाङ्कार्किकविरविकुजभकक्षावृत्तैः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

84. लङ्कायाः प्राक् विद्यते -

- (1) सिद्धपुरः (2) रोमकपत्तनम्
- (3) यमपुरी (4) यमकोटिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

85. सिद्धान्तशिरोमणौ कृवृत्तपादान्तरितेषु नास्ति ?

- (1) सिद्धपुरम् (2) सुमेरूः
- (3) उज्जयिनी (4) यमकोटिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

86. रिक्तं पूर्यतु -

नान्याधारः _____ वियति नियतं तिष्ठतीहास्यपृष्ठे ।

- (1) रविजयुत्या
- (2) शशिजभक्त्या
- (3) स्वशक्त्यैव
- (4) सर्वमशुद्धम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

87. भूः खेऽधः यातीति मतं वर्तते

- (1) भासकराचार्यस्य
- (2) जैनमतावलम्बिनाम्
- (3) बौद्धानाम्
- (4) सूर्यसिद्धान्तस्य
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

88. एकस्मिन् मासे चान्द्रसावनदिनानां
कुदिनात्मकमन्तरं किम् ?

- (1) 63/54/33
- (2) 0/28/10
- (3) 0/29/30
- (4) 0/27/20
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

89. क्रमेण संयोज्यः ।

- A. चान्द्रमासः I. सूर्योदयद्वयान्तरम् $\times 30$
B. सौरमासः II. सूर्यचन्द्रभगणान्तरम्
C. सावनमासः III. सूर्यस्य चक्रभोगकाल $\div 12$
D. ब्राह्ममास IV. कल्प $\times 2 \times 30$

शुद्धमुत्तरं देयम्

	A	B	C	D
(1)	IV	II	I	III
(2)	I	II	III	IV
(3)	III	II	IV	I
(4)	II	III	I	IV

90. मही इयं शक्तिः वर्तते

- (1) आकृष्टिशक्तिः
- (2) सौर-ऊर्जाशक्तिः
- (3) नीचोच्चशक्तिः
- (4) आदर्शोदरशक्तिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

91. अहर्गणसाधने अधिमासशेषः त्यक्तः यतोहि -

- (1) अधिकात् अधिकः
- (2) अधिमासः गृहीतः
- (3) अधिशेषस्य पूर्वमेवग्रहणं कृतं
- (4) अशुद्धोऽस्ति
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

92. ब्राह्मवर्षे कल्पसंख्या का ?

- (1) 360
- (2) 365
- (3) 1000
- (4) 720
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

93. समुचितं मेलनं करोतु

- A. लग्नम् I. नतांशज्या
B. चरज्या II. द्युज्यावृत्तम्
C. हतिः III. दृक्क्षेपवृत्तम्
D. दृज्या IV. नाडीवृत्तम्

शुद्धमुत्तरं चिनोतु -

	A	B	C	D
(1)	II	III	I	IV
(2)	III	IV	II	I
(3)	II	III	IV	I
(4)	I	IV	III	II

94. भास्करमते और्वे वसन्ति -

- (1) सुरसिद्ध-सङ्घाः
- (2) सदैत्याः सर्वे नरकाः
- (3) मनुष्याः
- (4) पशवः मनुजाश्च
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

95. निरक्षदेशे ध्रुवः कुत्र स्थितो भवति ?
 (1) पूर्वापरवृत्ते । (2) क्षितिजवृत्ते ।
 (3) कदम्बवृत्ते । (4) कोणवृत्ते ।
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
96. बिम्बाधिकारस्य प्रयोजनम् एतेषु इदं नास्ति -
 (1) ग्रहबिम्बनिर्माणम्
 (2) बिम्बकलाज्ञानम्
 (3) बिम्बस्य दृश्यादृश्यत्वनिर्धारणम्
 (4) बिम्बदर्शनभेदनिरूपणम्
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
97. रवियुतौ यथा चन्द्रः रविं पिधते न तथा बुधः यतोहि -
 (1) बुधः प्रकाशरहितः
 (2) सूर्यस्य प्रकाशः अधिकः
 (3) सूर्यग्रहणे यथा चन्द्रगतः राहुः न तथा बुधगतः
 (4) बुधच्छायाग्रतो बाह्यगतः सूर्यः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
98. रविबिम्बसमीपगस्य बुधबिम्बस्य अर्धाधिकं शौक्ल्यं यतोहि
 (1) तस्य बिम्बं रविबिम्बेन समं भवति -
 (2) तस्य बिम्बं रविबिम्बात् अधिकं भवति
 (3) तस्य बिम्बं रविबिम्बात् अल्पं भवति
 (4) बुधः सूर्यस्य मित्रमस्ति
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
99. भास्करमते दृक्कर्म क्रियते -
 (1) मध्यदिने ग्रहे (2) खेटोदयास्ते
 (3) मध्यरात्रौ खेटे (4) खमध्यासन्ने ग्रहे
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

100. दूरासन्नभावेन बिम्बदर्शने कति भेदाः भवन्ति ।
 (1) 3 (2) 2
 (3) 4 (4) 5
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
101. वास्तवशुक्ल दृश्यवृत्तयोः सम्पातौ भवतः
 (1) शृङ्गाग्रे (2) पृष्ठ क्षितिजे
 (3) गर्भ क्षितिजे (4) उदयास्त क्षितिजे
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
102. अमायां पृथिव्याः ग्रहणं केषां कृते भवति ?
 (1) चन्द्रपृष्ठस्थानाम्
 (2) भूपृष्ठस्थानाम्
 (3) भूर्गर्भस्थानाम्
 (4) मंगलगोल पृष्ठस्थानाम्
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
103. एतेषु कः गणः अनुचितः ?
 (1) गर्भदृष्टिसूत्रम् - कर्णः
 (2) पृष्ठजदृष्टिसूत्रम् - भुजः
 (3) बिम्बव्यासार्धम् - भुजः
 (4) सर्वेऽपि अनुचिताः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
104. शृङ्गान्तौ सितवृत्तीयान्तरांशाः भवन्ति ?
 (1) बिम्बान्तरांशाः (2) केन्द्रान्तरांशाः
 (3) स्पष्टान्तरांशाः (4) सितांशाः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः
105. खस्थानां गोलबिम्बानां कियद्भागः भूपृष्ठात् दृश्यते ?
 (1) त्रिचतुर्थांशभागः (2) पूर्णबिम्बः
 (3) अर्धभागः (4) अर्धाल्पभागः
 (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

106. दृष्टिचिह्नात् ग्रहबिम्बगोलकेन्द्रावधिके -

- (1) गर्भजदृष्टिसूत्रम्
- (2) स्पर्शसूत्रम्
- (3) पृष्ठजदृष्टिसूत्रम्
- (4) भुजसूत्रम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

107. रविचन्द्र बिम्बकेन्द्रयोः बद्धं सूत्रं भवति -

- (1) दृष्टिसूत्रम्
- (2) शुक्लवृत्तम्
- (3) दिग्वलनांशाः
- (4) बिम्बान्तरसूत्रम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

108. ग्रहक्षितिजे पूर्वापर नाडीवृत्तान्तरं भवति -

- (1) आयनवलनम्
- (2) आक्षजंवलनम्
- (3) स्पष्टवलनम्
- (4) लम्बनम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

109. स्पष्टवलनं भवति -

- (1) ग्रहक्षितिजे पूर्वापरक्रान्तिवृत्तान्तरम्
- (2) ग्रहक्षितिजे पूर्वापरनाडीवृत्तान्तरम्
- (3) ग्रहक्षितिजे नाडीक्रान्तिवृत्तान्तरम्
- (4) ग्रहक्षितिजे क्रान्तिविमण्डलान्तरम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

110. अमान्तकाले चन्द्रसूर्यौ भवतः ।

- (1) भाद्यावयवेन तुल्यौ
- (2) अंशादिभिस्तुल्यौ
- (3) कलादिभिस्तुल्यौ
- (4) भगणादिभिस्तुल्यौ
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

111. महाराजजयसिंहेन प्रस्तरवेधशालायाः निर्माणं न कृतम् -

- (1) जयपुरनगरे
- (2) इन्द्रप्रस्थनगरे
- (3) नैनीतालनगरे
- (4) मथुरानगरे
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

112. यन्त्रराजग्रन्थस्य रचनाकारः -

- (1) लल्लः
- (2) भास्कराचार्यः
- (3) महेन्द्रसूरिः
- (4) चिन्तामणिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

113. नाडीवलययन्त्रेण ज्ञातसमयस्य मानकसमयेन यदन्तरं तत् -

- (1) मध्यमान्तरम्
- (2) स्पष्टान्तरम्
- (3) वेलान्तरम्
- (4) महदन्तरम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

114. उत्तरगोले सर्वाधिकरात्रिमानं भवति -

- (1) सायन कर्कसंक्रान्तिदिने ।
- (2) सायन मिथुनसंक्रान्तिदिने ।
- (3) सायन धनुसंक्रान्तिदिने ।
- (4) सायन मकरसंक्रान्तिदिने ।
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

115. सायनमेषादिबिन्दोरनन्तरं सूर्यः कियद्भिन्नन्तरैः प्रत्यहं याम्योत्तरम् उल्लङ्घयति ?

- (1) 3 मिनट
- (2) 2 मिनट
- (3) 3 मिनट 57 सेकण्ड
- (4) 2 मिनट 50 सेकण्ड
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

116. वृषादिगतसूर्यस्य झुज्यायाः प्रमाणं भवति -

- (1) 3218'
- (2) 3140'
- (3) 3465'
- (4) 3366'
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

117. स्थानीयसमयानुसारेण सूर्यस्य याम्योत्तरलङ्घनकालो भवति -

- (1) प्रातःकाले
- (2) मध्याह्ने
- (3) सायंकाले
- (4) सूर्यास्त काले
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

118. सर्वाङ्गसिंह द्वारा निर्मितासु वेधशालासु प्रथमा का ?

- (1) जयपुर वेधशाला
- (2) वाराणसी वेधशाला
- (3) मथुरा वेधशाला
- (4) दिल्ली वेधशाला
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

119. विष्णुपदी संक्रान्तिः नास्ति -

- (1) वृषसंक्रान्तिः
- (2) सिंहसंक्रान्तिः
- (3) तुलासंक्रान्तिः
- (4) वृश्चिकसंक्रान्तिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

120. विषुवसंक्रान्तिः कथ्यते -

- (1) मेषसंक्रान्तिः
- (2) वृषसंक्रान्तिः
- (3) मिथुनसंक्रान्तिः
- (4) कर्कसंक्रान्तिः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

121. कन्यातुलाराशिद्वयगते सूर्ये ऋतुर्भवति -

- (1) ग्रीष्मः
- (2) वर्षा
- (3) हेमन्तः
- (4) शरत्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

122. उत्तरायणं भवति -

- (1) भानोर्मकरसङ्क्रान्तेः षण्मासाः
- (2) भानोर्मेघसङ्क्रान्तेः षण्मासाः
- (3) भानोः कर्कसङ्क्रान्तेः षण्मासाः
- (4) भानोः तुलासङ्क्रान्तेः षण्मासाः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

123. कस्मिन् राशौ गतवति सूर्ये उत्तराणि षोडशदिनानि क्रतुभिस्तुल्यानि भवन्ति ?

- (1) सिंहे
- (2) कन्यायाम्
- (3) तुलायाम्
- (4) मेषे
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

124. निरक्षदेशादुत्तरदिशि $\frac{\text{भू.प}}{4} - \frac{\text{भू.प} \times \text{द्वि.राशिक्रान्ति}}{360}$

तुल्यान्तरे देशे धनुमकरराशिगते सूर्ये भवति ?

- (1) द्विमासात्मकं दिनम्
- (2) द्विमासात्मिका रात्रिः
- (3) दिनरात्रिमानं समानम्
- (4) चतुर्मासात्मकं दिनम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

125. देवानाम् अहोरात्रं भवति ?

- (1) द्वादशसौरमासात्मकम्
- (2) द्वादशचान्द्रमासात्मकम्
- (3) द्वादशसावनमासात्मकम्
- (4) दिव्यवर्षात्मकम्
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

126. $\frac{\text{सूर्य विम्ब कला} \times 60 \text{ घ.}}{\text{सूर्य गति कला}}$ इति सूत्रेणावगम्यते -

- (1) सूर्यग्रहण कालः
- (2) चन्द्रग्रहण कालः
- (3) सूर्यसंक्रान्ति पुण्यकालः
- (4) चन्द्रसंक्रान्ति पुण्यकालः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

127. वेदाङ्ग-ज्योतिषमतेन वेदाङ्गशास्त्राणां मूर्ध्नि शास्त्रमिदं वर्तते -

- (1) ज्योतिषम् (2) व्याकरणम्
(3) छन्दः (4) कल्पः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

128. ऋक् ज्योतिषस्य कर्ता कः ?

- (1) पुलिशः (2) लगधः
(3) कश्यपः (4) वसिष्ठः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

129. अभीष्टशकादितः ग्रहगणना क्रियते -

- (1) तन्त्रे (2) करणे
(3) सिद्धान्ते (4) फलिते
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

130. पञ्चसिद्धान्तेषु स्फुटतायां पौलिशसिद्धान्तस्य आसनवर्ती सिद्धान्तः कः ?

- (1) रोमकसिद्धान्तः (2) सौरसिद्धान्तः
(3) ब्राह्मसिद्धान्तः (4) वशिष्ठसिद्धान्तः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

131. निम्नलिखितेषु कः प्राचीनसिद्धान्तपञ्चकान्तर्गतः नास्ति

- (1) पितामहसिद्धान्तः (2) रोमकसिद्धान्तः
(3) सोमसिद्धान्तः (4) पुलिशसिद्धान्तः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

132. ज्योतिषशोस्त्रस्य प्रवर्तकेषु आचार्येषु अस्य गणना नास्ति -

- (1) अत्रिः (2) अङ्गिरा
(3) मेघातिथिः (4) लोमशः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

133. पुलिशरोमकसिद्धान्तयोः व्याख्याकारः वर्तते -

- (1) लाटदेवः (2) सिंहाचार्यः
(3) प्रद्युम्नः (4) विजयनन्दी
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

134. बापूदेवशास्त्रीमहाभागस्य अपरनाम आसीत्

- (1) रामदेवः (2) कूर्मदेवः
(3) नृसिंहदेवः (4) कृष्णदेवः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

135. त्रिशतिका ग्रन्थस्य कर्ता कः ?

- (1) श्रीधरः (2) मुञ्जालः
(3) केशवः (4) त्रिशठाचार्यः
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

136. वेदेषु नक्षत्रगणनायाः कस्मात् नक्षत्रात् प्रारम्भो भवति ?

- (1) अश्विनीनक्षत्रात् (2) भरणीनक्षत्रात्
(3) रेवतीनक्षत्रात् (4) कृतिकानक्षत्रात्
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

137. उचितं मेलनं किम् ?

- i. तत्परः क. निमेषः/30
ii. त्रुटिः ख. त्रुटिः × 3600
iii. लवः ग. 10 विपतानि
iv. प्राणः घ. सूच्या पद्मपत्रभेदनकालः

i ii iii iv

- (1) क घ ख ग
(2) ग ख घ क
(3) क ख ग घ
(4) घ ग ख क
(5) अनुत्तरितः प्रश्नः

138. एकस्मिन् मन्वन्तरे द्विसप्ततियुगानि भवन्तीति मतमस्ति -

- (1) सूर्यसिद्धान्तस्य
- (2) आर्यभटीयस्य
- (3) वेदाङ्गज्योतिषस्य
- (4) सिद्धान्तरत्नाकरस्य
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

139. आचार्यगणेशदैवज्ञस्य जन्मस्थलमस्ति -

- (1) नन्दनगरी
- (2) विजयविड्यामः
- (3) सोमावतीनगरी
- (4) नन्दिग्रामः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

140. प्रवर्तमाने कल्पे सप्तम मनोः कति महायुगाः गताः ?

- (1) 25
- (2) 26
- (3) 27
- (4) 28
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

141. भचक्रकलाप्रमाणं भवति -

- (1) 1800' कला
- (2) 800' कला
- (3) 21600' कला
- (4) 225' कला
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

142. सूर्यसिद्धान्तोक्तं पद्यांशं पूर्यतु -

पश्चाद् व्रजन्तोऽतिजवान् _____ सततं ग्रहाः ।

- (1) गतिभिः
- (2) नक्षत्रैः
- (3) राशिभिः
- (4) पूर्वजैः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

143. मुञ्जालमतानुसारं कल्पे अयनभगणसंख्या वर्त्तते

- (1) 199669 भगणाः
- (2) 199679 भगणाः
- (3) 198669 भगणाः
- (4) 199966 भगणाः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

144. सूर्यादिमार्गगतिकानां ग्रहाणां वास्तविकी गतिः भवति -

- (1) पूर्वाभिमुखी
- (2) पश्चिमाभिमुखी
- (3) उत्तराभिमुखी
- (4) दक्षिणाभिमुखी
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

145. एकस्मिन् महायुगे मध्यमशुक्रभगणसंख्या वर्त्तते ।

- (1) 22,96,832
- (2) 43,20,000
- (3) 1,79,37,060
- (4) 70,22,376
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

146. कयोः ग्रहोः भगणसंख्या सूर्यभगणसंख्या तुल्या भवति -

- (1) राहुकेतुग्रहयोः
- (2) चन्द्रभौमयोः
- (3) बुधशुक्रयोः
- (4) गुरुशुक्रयोः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

147. एकस्मिन् महायुगे सूर्येन्दुभगणान्तरं भवति

- (1) अधिमासाः
- (2) क्षयमासाः
- (3) चान्द्रमासाः
- (4) सावनदिनानि
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

148. सावनदिनानि + तिथिक्षयाः = ?

- (1) सौरदिनानि
- (2) नाक्षत्रदिनानि
- (3) कुदिनानि
- (4) चान्द्रदिनानि
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

149. सिद्धान्तग्रन्थेषु वर्णितं ग्रहोच्चं किम् ?

- (1) क्षितिजे उच्चस्थलम्
- (2) ग्रहे उच्चस्थलम्
- (3) ग्रहभ्रमणवृत्तस्य भुवः दूरतमं बिन्दुः
- (4) ग्रहभ्रमणवृत्तस्य भुवः समीपतमं बिन्दुः
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

150. सर्वेषां ग्रहाणां गतिः तुल्या भवति -

- (1) योजनात्मकमानेन
- (2) कलात्मकमानेन
- (3) राश्यात्मकमानेन
- (4) अंशात्मकमानेन
- (5) अनुत्तरितः प्रश्नः

रफ कार्य के लिए स्थान / SPACE FOR ROUGH WORK

